

S L O V E N S K É
C E N T R U M
D I Z A J N U
L O G O
®

Národná cena za komunikačný dizajn – kurátorský text

Slovenské centrum dizajnu
Jakubovo nám. 12
P.O. Box 131
814 99 Bratislava
www.scd.sk, 02/20477315

Národná cena za dizajn je dlhoročným prestížnym projektom, ktorý organizuje Slovenské centrum dizajnu už od roku 1993, vtedy ešte pod názvom Dobrý dizajn. O 2 roky už mala cena v názve prívlastok „národná“ a konala sa bienále, ako býva zvykom v menších krajinách, kde za rok nevzniká dostatok diel. Súťaž bola určená všetkým polohám dizajnu, zameriavala sa okrem práce dizajnéra i na úlohu klienta ako významného predpokladu úspešného dizajnu alebo na úlohu vzdelávacích inštitúcií. Počas celej organizácie súťaže však nastala zaujímavá situácia – málokedy porota udelila hlavnú cenu v kategórii Profesionáli dielu z oblasti grafického dizajnu. 3D rozmer, rozsah tímu a náročnosť na výrobu produktov a priemyselných výrobkov často prevážila na miskách váh. Tento fakt, ale aj pozitívne skúsenosti kolegov zo zahraničia boli podnetom, prečo bývalá riaditeľka Slovenského centra dizajnu Katarína Hubová iniciovala rozdelenie ceny na dve hlavné línie – produktový dizajn a komunikačný dizajn. V roku 2015 tak nadviazal na dovtedajšie ročníky súťaže výlučne ročník venovaný produktu a tento rok SCD testuje exkluzívne súťaž diel grafického, širšie komunikačného dizajnu.

Dôsledok tohto rozhodnutia – nárast záujmu dizajnérov je nebývalý, počet prihlásených diel do súťaže 7-násobne prekročil počet prác z roku 2013, kedy sa naposledy stretli v súťaži diela grafického dizajnu. Záujem autorov o účasť v súťaži je dobrým signálom pre verejnosť, vlastne pre nás všetkých – ak profesionálom záleží na rozvoji vlastného odboru, tak ide o oblasť, ktorá si zaslúži pozornosť. No za týmto nárastom je aj iný dôvod, práca s komunitou, do ktorej sme tento ročník vložili viac. Pozorne sme počúvali ohlasy na úroveň organizácie ceny a vyhovel sme niektorým požiadavkám scény, medzi ktorými bola výrazne medzinárodnejšia porota (štyria zo siedmich porotcov), začlenenie kategórie experimentálny dizajn (čo bola požiadavka ešte z predchádzajúceho ročníka ceny) alebo prihlasovanie online. Radosť z dôvery, ktorú nám autori prejavili, je nepopísateľná.

O to viac som sklamaná, že sme napokon z finančných a časových dôvodov museli upustiť od niektorých atribútov ceny, ktorými sa vyznačovala a ktoré boli pozitívne (tvorba krátkych dokumentov, formálny ceremoniál, samostatný katalóg, ktorý tentokrát nahrádza aktuálne číslo časopisu Designum). Dôvodmi bola čiastočne zmena vedenia – prevzala som reálnu organizáciu ceny iba na začiatku tohto roka, ale aj rozhodnutie zriaďovateľa škrtnúť rozpočet na polovicu. Na získanie výrazných doplnkových zdrojov nezostal v tejto fáze čas ani energia. Úsilie, ktoré sme však vynaložili s kolegami a spolupracovníkmi na to, aby sa súťaž uskutočnila tak, aby verejnosť nevidela rozdiel, bolo enormné. Využili sme vo väčšej miere ako doteraz sociálne siete na šírenie informácií, podporu dobrovoľníkov (predovšetkým študentov Katedry vizuálnej komunikácie VŠVU), pokračovali sme vo vývoji systému online hodnotenia prihlásených prác v prvom kole a nadviazali sme viacero spoluprác, ktoré prinesú výsledky v ďalších ročníkoch ceny – konkrétne relevantné prísluby podpory z neverejných zdrojov. Dúfame, že neformálny charakter vyhlásenia výsledkov nemusí byť počas prechodného ročníka prílišnou chybou krásy, stále sme svedkami, že v atmosfére spolupatričnosti v neformálnom nastavení sa vytvárajú väzby, ktoré pri formálnom nastavení eventu nie sú možné.

Tento ročník Národnej ceny za dizajn, prvý za komunikačný dizajn, tak vysiela mnohé signály. Veľmi pozitívne i tie negatívnejšie. So všetkými musíme zodpovedne pracovať ďalej, otvorením výstavy sa práca na mapovaní aktuálnej situácie na scéne a vytváranie prienikov medzi odbornou komunitou a verejnosťou nekončí. Sporné otázky, témy do ďalšej diskusie sú otvorené a ďalej vítame podnety od odborníkov i laikov. Zaujímavou témou na ďalšie riešenie je experiment so samotnou kategóriou experimentálneho dizajnu. Pri posudzovaní diel porotou trochu upadlo do úzadia vymedzenie autorský dizajn, ktorý je v súťažných podmienkach. Niektorí autori tak do tejto kategórie regulérne prihlásili práce, ktoré sú štandardnou formou grafického dizajnu, no boli vytvorené bez zadania klienta (vlastným nákladom). Sú na dobrej úrovni, no nie sú príliš experimentom, aký by sme si želali vidieť. Ďalej témou je aj malá kontroverzia pri udeľovaní ceny

ministra hospodárstva pre komunikačný dizajn, ktorá je veľkým podnetom do ďalšej práce na skúmaní podielu dobrého grafického dizajnu a vizuálnej komunikácie na raste ekonomických ukazovateľov. A podobných tém je oveľa viac, niektorým sa budeme venovať v sprievodných aktivitách výstavy.

Osobne vnímam nárast záujmu o účasť v Národnej cene za dizajn veľmi intenzívne. Medzi prihlásenými autormi som videla viacerých, ktorí síce neradi súťažia, ale zapojili sa, aby podporili prestíž celej súťaže a prispeli tým aj k zvyšovaniu renomé profesionálneho grafického dizajnu.

Kolekcia, ktorá vznikla po výbere porotcov z prihlásených diel a tvorí výstavu finalistov má potenciál byť reprezentatívnou prehliadkou najlepšieho, čo u nás v oblasti grafického dizajnu vzniká. Verím, že tento ročník ceny inšpiruje všetkých tvorcov grafického dizajnu a predstaví verejnosti, že kvalitný dizajn publikácií, plagátov, kníh, multimedialny dizajn, informačná grafika, vizuálny štýl inštitúcií nezvratne formujú vkus generácií a že s „dobrým dizajnom“ sa nám žije lepšie. Veľmi pozitívne vnímam, že počas organizácie súťaže založila skupina profesionálov Úniu grafických dizajnérov Slovenska, čo bolo, verím, inšpirované aj aktivitou na scéne vyvolanou prvým ročníkom národnej ceny zameranej na komunikačný dizajn.

Vieme presne, čo chýba – stále zvyšovanie prestíže, tej ktorá nie je lacným pozlátkom, ale naozajstným uznaním práce dizajnérov, no i vkladu klientov. Zvýšiť prestíž súťaže je treba u verejnosti, u politikov a samotných autorov. Túto prestíž kolegyně budujú už roky, verím, že v bodoch, ktoré majú svoje miesto, nadviažeme v ďalších ročníkoch v lepšej finančnej situácii.

Ďakujem členovi poroty Martinovi Pecinovi za to, že napísal odborný pohľad zvonku na stav súťaže a všetkým členkám a členom poroty za to, že sa stali okrem arbitrov úrovne aj spolukurátormi výstavy tým, že vybrali najlepšie diela z prihlásených prác. Kurátorkou výstavy som sa stala akýmsi zvykovým systémom, v ďalších ročníkoch budeme prizývať aj odborníkov zvonku, aby sme podporili vzájomné oplodňovanie myšlienok.

Ďakujem aj spolupracovníkom a dobrovoľníkom, ktorí vložili do organizácie súťaže mnoho hodín práce a svoje skúsenosti. Predovšetkým dizajnérovi Julovi Nagyovi za univerzálnu podporu, dizajnerke Anne Ulahelovej a študentom Katedry vizuálnej komunikácie VŠVU pod jej vedením za všestrannú pomoc, dizajnérovi Robertovi Paršovi za koordináciu online hodnotenia, architektom výstavy Jakubovi Kolarovičovi a Martinovi Skočekovi.

Vďaka si zaslúžia zástupcovia ministerstiev, ktorí nás podporovali v našej snahe a chápali cieľ nášho úsilia, predovšetkým riaditeľ sekcie umenia na MK SR Jozef Švolík.

Partneri súťaže sú pre nás neoceniteľnou podporou, vďaka nim sa súťaž zapája do širšieho kontextu kultúry, podporili nás náš strategický dlhodobý partner Vysoká škola výtvarných umení, festival DAAD, agentúra Creative Department.

Obzvlášť ďakujem partnerom, ktorí nám poskytli ceny pre víťazov – Goetheho inštitút v Bratislave a Universität der Künste Berlin, Creative Industry Košice, Pixel Federation, Úrad priemyselného vlastníctva SR a ďalší v čase uzávierky v rokovaní.

Špeciálne ďakujem mediálnym partnerom a napokon vďaka patrí kolegyniam a kolegom z SCD, tajomníčke súťaže Margite Michlíkovej, Helene Veličovej za koordináciu prípravy výstavy, kolegom zo Slovenského múzea dizajnu pod vedením Maroša Schmidta, redakcii časopisu Designum Ľubici Pavlovičovej a Jane Oravcovej a ekonomicko-prevádzkovému oddeleniu, vďaka ktorému sa dajú realizovať aj náročné projekty, predovšetkým Natálii Galbavej a Jurajovi Pekarovičovi.

Dovidenia na výstave Národná cena za komunikačný dizajn 2016, tešíme sa na vaše názory.

Mária Rišková

kurátorka výstavy finalistov a riaditeľka SCD